

ธงทอง
จันทรางศุ
เขียน

สักวา
ฉัน
เป็น
ใคร
ใครรู้บ้าง

60 ปริศนาคำกลอน
ตัวละครในวรรณคดีไทย

สักวา
ฉัน
เป็น
ใคร
ใครรู้บ้าง

ธกทอง
จันทรางศุ
เขียน

ลัทธิจันเป็นใครใครรู้บ้าง

ธงทอง จันทรางศุ เขียน
ณัฐวุฒิ มิตยานนท์ ภาพปกและภาพประกอบ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๑

ราคา ๒๒๕ บาท

© ลิขสิทธิ์ ๒๕๖๑: ธงทอง จันทรางศุ
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ธงทอง จันทรางศุ.

ลัทธิจัน. -- กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, ๒๕๖๑.

๒๔๘ หน้า.

๑. วรรณกรรมเยาวชน. I. ณัฐวุฒิ มิตยานนท์, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

895.9112

ISBN 978-616-04-4290-4

กรรมการผู้จัดการ คิม จงสถิตย์วัฒนา • ผู้จัดการสำนักพิมพ์ สุชาติดา งามวัฒนาจินดา • บรรณาธิการบริหาร อาจารย์ สุทธิโรจน์ • บรรณาธิการเล่ม วิรัชฐา ศรีชัยวัฒน์ • หัวหน้าพิสูจน์อักษร ดวงพร วิญญูธรรมรัตน์ • พิสูจน์อักษร รณชัย ทุมรัตน์ • ผู้จัดการกองศิลปกรรม กฤษดา เสงส์รงค์ • ผู้ช่วยผู้จัดการกองศิลปกรรม สุนันท์ เพชรราว • ศิลปกรรม พิมพ์พิศา คุรุธรรมณัฐ • กราฟิก อโนชา สิงห์สนั่น สุนัดดา เนตยานนท์ • หัวหน้าประสานงานการผลิต จรัสศรี พรหมเทพ • ประสานงานการผลิต พรชพร แก้วประกอบ พรทิพย์ ทองบุตร

เพลตที่ พี.พี.เพลทแอนด์ ฟิล์ม โทร. ๐-๒๒๗๔-๗๙๘๘ พิมพ์ที่ พิมพ์ดี โทร. ๐-๒๔๐๑-๙๔๐๑

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

 NANMEEBOOKS

บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

เลขที่ ๑๑ ซอยสุขุมวิท ๓๑ (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทร. ๐-๒๖๗๐-๙๘๐๐, ๐-๒๖๖๒-๓๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๖๖๒-๐๙๑๙

e-mail: editorial@nanmeebooks.com • www.nanmeebooks.com •

www.facebook.com/nanmeebooksfan

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ช่วยในการถนอมสายตา เนื่องจากสะท้อนแสงเพียงเล็กน้อย
และใช้หมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น
โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่บริษัท หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. ๐-๒๖๖๒-๓๐๐๐ กด ๑

คำนำสำนักพิมพ์

"สักวาฉันเป็นใครใครรู้บ้าง"
จำลองอย่างปริศนาปัญญาไข
คำตอบมาจากวรรณคดีไทย
เป็นเรื่องดีไปซ่อนในกลอนกล

หนังสือนี้อ่านเล่นทั้งเป็นคุณ
ช่วยแก้หุนเซวาร์ฉลาดปราชญ์ทุกหน
เด็กผู้ใหญ่ใครอ่านย่อมยินดี
สืบนิพนธ์สมบัติไทยต่อไปเอ๋ย

นานมีบุ๊คส์

คำนำผู้เขียน

"สั๊กวา" หรือที่โบราณเรียกว่า "สั๊กกรวา" เป็นชื่อเรียกคำประพันธ์ร้อยกรองชนิดหนึ่งของไทยประเภทกลอนหนึ่งบทที่มีสี่คำกลอนหรือแปดวรรค มีข้อบังคับว่าต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า "สั๊กวา" และลงท้ายด้วยคำว่า "เอย" ในอดีตนิยมใช้เล่นโต้ตอบกันระหว่างผู้เล่นหลายคน ที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบคิดกลอนให้ทันเวลา บางทีก็เป็นการเล่นสั๊กวาที่เรียกว่า "สั๊กวาออกตัว (แสดง)" คือแจกบทให้ผู้เล่นแต่ละคนสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ แล้วเขียนสั๊กวาโต้ตอบกัน เมื่อเขียนเสร็จแต่ละบทก็ส่งให้วงดนตรีบรรเลงและขับร้อง เป็นที่สนุกสนานทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง การเขียนกลอนสั๊กวานั้นไม่ได้เคร่งครัดว่าต้องใช้ถ้อยคำตามแบบของภาษาตายตัว หากแต่ผู้ประพันธ์นิยมที่จะสอดแทรกคำร่วมสมัยที่ใช้อยู่ในยุคสมัยนั้นไว้ในคำกลอน เพื่อให้สั๊กวามีรสชาติไม่จืดชืดด้วย

ตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมาจนถึงต้นปีนี้ ทุกวันเวลาเช้าผมมักสนุกเขียนสั๊กวาขึ้นหนึ่งบท เป็นปริศนาทายชื่อตัวละครในวรรณคดีหรือนิทานพื้นบ้านของไทยที่ได้เคยรู้จักหรือเคยเรียนเมื่อตอนเป็นเด็ก แล้วนำเผยแพร่ในเฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (LINE) ของเพื่อนฝูงบางกลุ่ม ปรากฏว่าเป็นที่สนใจและสนุกครึกครื้นมาก

มีคนรออ่านและรอตอบอยู่ทุกวัน บางคนเขียนตอบมาเป็นกลอนสักวาเสียด้วย สักวาชุดนี้ขึ้นต้นด้วยข้อความว่า "สักวาฉันเป็นใครใครรู้บ้าง" มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๐ บท เพื่อนที่เป็นครูสอนภาษาไทยให้ความเห็นว่าน่าจะพิมพ์รวมเล่ม ครูสอนภาษาไทยกับทั้งเด็ก ๆ ตามโรงเรียนต่าง ๆ อาจจะได้ใช้ประโยชน์เมื่อเขียนสักวาจบชุดแล้วผมจึงเขียนคำเฉลยเป็นร้อยแก้ว เฉลยชื่อตัวละครนั้น ๆ พร้อมกับเรื่องราวโดยย่อที่เกี่ยวข้องพอให้เข้าใจว่าตัวละครแต่ละตัวเป็นใครมาจากที่ไหน

หวังว่าหนังสือ "สักวาฉันเป็นใครใครรู้บ้าง" เล่มนี้ จะช่วยพาผู้ใหญ่รุ่นใกล้เคียงกันกับผมย้อนเวลาไปหาวันชื่นคืนสุขในวัยเด็กของเรา ขณะเดียวกันก็ทำให้เด็กรุ่นลูกรุ่นหลานได้ลิ้มรสและมีความสุขกับเรื่องราวอย่างไทย ๆ ที่หาได้ไม่ง่ายนักในชีวิตที่เร่งร้อนยุคนี้

ธงทอง จันทรางศุ
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สักวาฉันเป็นใคร
ใครรู้บ้าง

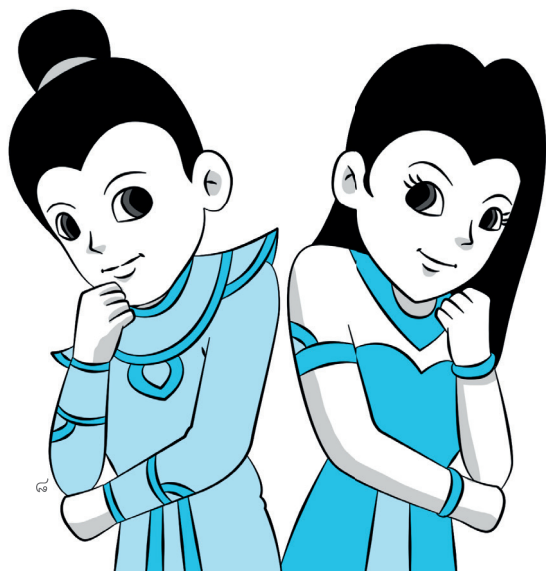
สักวาฉันเป็นใครใครรู้บ้าง
ข้างขึ้นอย่างข้างแรมอย่างข้างเวียนหัว
จะบวชพระอุปัชฌาย์ท่าจะกลัว
เกรงพันพิ้วต้องตีความที่ตามมา
ว่า “ปุริโสสี” ดำริจะตอบ
ให้รอบคอบก็หนักใจกระไรหนา
อามะ ภัณฑะ นัตถิ ภัณฑะ เอ...สงกา
นามสมณฺญามีสองลองทายเอย

๑๑๑

ท้าวอิลราช และนางอิลกา

ทั้งสองชื่อนี้เป็นบุคคลเดียวกัน
ปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่อง "อิลราช
คำฉันท์" ซึ่งเป็นผลงานประพันธ์
ของมหาเสวกตรี พระยาศรีสุนทร-
โวหาร (ผัน สาลักษณ์) แต่งขึ้นเมื่อ
พุทธศักราช ๒๔๕๖ ตัวเอกของ
เรื่องคือท้าวอิลราช ทรงครองนคร
พลทิกา วันหนึ่งเสด็จเข้าป่าล่าสัตว์
พร้อมด้วยบริวารแล้วล่องเข้าไปใน
บริเวณที่พระอิศวรกำลังหยอกล้อ
กับพระอุมาเทวีผู้เป็นชายา โดยทรง
จำแลงพระองค์เป็นสตรีและบันดาล
ให้ทุกสิ่งในที่นั้นเป็นเพศหญิงทั้งหมด
ท้าวอิลราชและบริวารก็พลอย
กลายเป็นสตรี

ไปด้วย ครั้นทูลขอยกยจากพระอิศวร แรกทีเดียว
พระอิศวรไม่ทรงยอม แต่พระอุมาเทวีประทานพรให้
กึ่งหนึ่ง คือให้เป็นบุรุษและสตรีสลับกันไปตามข้างขึ้น
ข้างแรม เมื่อเป็นบุรุษชื่ออิรราช เมื่อเป็นสตรีชื่อนางอิลา

ส่วนความในวรรณกรรมสุดท้ายที่ว่า "อามะ ภัณฑ
นัตถิ ภัณฑ" มีที่มาจากการสอบถามอันตรายิกธรรม
หรือการตรวจสอบคุณสมบัติก่อนอุปสมบทเป็น
พระภิกษุ โดยอุปัชฌาย์จะสอบถามว่า "ปุริโอสถิ"
คือถามว่าเป็นบุรุษหรือไม่ ผู้ขออุปสมบทจึงตอบว่า
"อามะ ภัณฑ" ซึ่งเป็นคำตอบรับ ไม่เพียงตอบว่า "นัตถิ
ภัณฑ" ซึ่งเป็นคำตอบปฏิเสธ

อันตรายิกธรรม คือเหตุขัดขวางการอุปสมบท เช่น
มิใช่บุรุษ มีอายุไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือเป็นโรคเรื้อน